

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

RELATIEF

toneelspel in vier bedrijven

door

Peter de Kemel

1880

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr. 2217

BOER EENOS

wagenspel

door

Willem Laroy

Vrij naar het kluchtig versverhaal uit de elfde eeuw
(versus de unibove) « Het lied van Boer Eenos)

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

2002

Nr.1587

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste TWEE tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagkaart die, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *BOER EENOS* op te voeren moet de naam van auteur *WILLEM LAROY* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen. De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

© 1986eelfonds J. Janssens/Willem Laroy
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Prof. A. Welkenhuysen schrijft in zijn inleiding tot
- het lied van boer eenos (versus de unibove) - 1975
uitgeverij ACCO Leuven:

" De dichter van dit Lied van Eénos is erin geslaagd
een boeiend, geestig verhaal op te bouwen, logisch en
psychologisch verantwoord, waarin de episoden, die los
van elkaar kunnen gedacht worden, tot een organisch
geheel verwerkt zijn, rond de crescendo verlopende
afrekening tussen de "listbeslagen" protagonist en het
domme trio van zijn tegenspelers. De levendigheid wordt
grotelijks bevorderd door de vlotte, volgehouden grap-
pige verwoording, en door de directheid van de uitbeel-
ding. Het is al actie en dialoog, zodat men zich het
gedicht haast niet anders kan voorstellen dan - in
personarum drammate - , d.w.z. door verscheidene voor-
dragers ten gehore gebracht én geacteerd. "

Dit laatste is natuurlijk niet uitgesloten.

Ik heb een bewerking gemaakt van "Van den vos Reynaerde"
voor één acteur, en van "Het dagboek van een kamermeisje"
van Octave Mirbeau, voor één actrice.

Deze twee toneelstukken heb ik geregisseerd en laten
opvoeren in het Tiens Miniatuur Teater, " 't Koelieske ".

Steeds opnieuw moesten de organisatoren van beide stukken verlengingen én hernemingen programmeren.

Hieruit mocht ik terecht concluderen dat een verhaal waarin nochtans verschillende personages een belangrijke rol spelen, mits het nodige "uitbeeldingstalent" , door één speler kan vertolkt worden.

Het verhaal van boer Eénos bezit inderdaad zoveel dramatische elementen dat een begaafd acteur de vier personages best gestalte kan geven.

Filmisch kan-zoiets bijna niet.

Maar in een miniatuurteater wordt door het directe contact van het publiek met de vertolker dit niet alleen mogelijk maar zelfs wenselijk en bijna noodzakelijk.

Tijdens mijn "platvloerse" toneelbewerking bracht ik mij de briljante acteur Jan Declair voor ogen en in mijn verbeelding liet ik hem alles niet zozeer zeggen dan wel spelen.

Wie denkt hierbij niet aan "De rebellen van Bologna" van Dario Fo en de unieke vertolking door diezelfde Jan Declair.

Deze bewerking van "Het lied van boer Eénos" kan vanzelf-

sprekend niet in het beschaafd Nederlands gespeeld worden.

Het klinkt alleen écht in een soort "geschaafd" dialect waarbij de je-vorm ondenkbaar is.

Ik schreef dit werk echter in deze vorm om de omzetting in élk dialect te vergemakkelijken.

Het rijm vormt geen bijkomende moeilijkheid wel integendeel. Alles wordt er speelser en lichter door én... het geacht (niet stom) publiek hoort het bovendien nog graag ook.

Veel succes.

Zoutleeuw, 10 april 1986

Willem Laroy

Geacht en stom publiek, ik ben een boer...

dus kan ik boeren en ik boer!

Ja, ik zal het je laten horen

en mij aan de kritiek niet storen.

5 Prrrr...prrrr...prrrr... " O, wat gemeen! " zeg je, mevrouwetje.

bind hem aan een touwtje,

vang hem in een net...

Scheten laten is echt boerenpret.

Maar als jij ergens zit te poepen

10 laat je ook de scheten floepen.

Dus... wat is de moraal?

Scheten laten is alleen brutaal:

als een ander ze kan ruiken.

Zo willen het de gebruiken.

15 Een besneden stier noemt men een os,

en ik heet boer Eénos.

Wil je weten waarom dat zo is?

Wel, bij het boeren liep het helemaal mis.

Ik wil zeggen: ik was een arme stakker

20 bij het werken op mijn akker.

Want het noodlot sloeg keer op keer

al mijn schoonste ossen neer.

En ik wroette op mijn veld

met één os, en dat was precies geteld.

25 Ik stond daar tot spot van de geburen

die naar mijn miserie kwamen gluren.

" Eénos, Eénos,

laat je scheten los! "

riepen zij en lachten...

Want zelfs mijn laatste en sterkste beest
gaf zo maar ineens zijn ossegeest.
Helemaal berooid en pover en zonder duit,
bleef mij alleen nog de ossehid.

35 Ik trok ermee naar de nabije stad
precies of ik al de rijkdom van de wereld had.
Maar hoe langer en hoe meer ik
aan de eerste of de laatste schoenflik
dat vel wilde aanbevelen voor een som,
40 keek hij naar mijn ossekleed niet om.

En op 't einde kreeg ik van een schele vent
maar acht stuivers en een cent.

Van puur miserie, en dat moet je weten,
ben ik die stuivers op gaan vreten.

45 Er viel voor mij niets meer te hopen...
en stierlijk heb ik mij bezopen.

Met volgestouwde pens en balg
waggelde ik tot aan de galg

en dacht mijzelf daaraan te knopen,

50 want voor mij was het leven toch afgelopen.

Tot al ineens: Prrr... ik iets warmes gevoelde in mijn broek.

Permitteer mij dat ik vloek;

ik was verdomme aan het schijten.

Nee, nee, je moet mij niets verwijten,

55 want voor minder zou je 't zelfde doen.

Want kan je op de aardkloot zonder poen

anders nog dan stom creperen.

Van het leven moet je mij niets leren.

Ik weet maar al te goed hoe alles draait
60 en waarmee men de arme zakken paait.

Maar ik zat al rap op het groene gras
dat nog nat van de regen was.

En ik schuurde lijk een hond mijn kont,
na het schijten van zijn stront.

65 Wat ik toen gevoelde deed mij rillen:
precies een slang tussen mijn billen.

Ik sprong op, en godver, in mijn troep
stak een kruik op met haar gladde poep.

Nieuwsgierig, lijk ik ben van aard,

70 heb ik - en 't was de moeite waard -
de pot rap uit de grond getrokken.

Want, godverdomme! wat ik zag deed mijn adem stokken:
gouden munten en dukaten, drie kruiken boordevol.

En ik sleurde, lijk een rover naar zijn hol,

75 heel die onverwachte, zware schat,
die ik - eerlijk waar - in het bos gevonden had,
naar mijn lege ossenstal.

Daarvan snap ik zelfs nu nog geen bal.

En ik scharrelde met mijn handen

80 tussen de resten van mijn ingewanden.

Men zegt toch dat geld niet stinkt.

En wie kent er iets dat schoner blinkt?

Om kort te gaan... Ik wilde eerst weten
hoeveel geld ik precies had bescheten.

85 En ik stuurde rap mijn zoontje Sep
naar de prevoost om de sesterschep.

Want de munten - en dat moet zeker verteld -
kreeg ik stuk voor stuk in weken niet geteld.

't Moest verdomme toch weer lukken

90 dat die smerlap met zijn vuile truken
en met schone woorden zonder walen
de pieren uit mijn zoon zijn neus kon halen.
Mijn dwaze Sep verklapte hem daar stom
het geheim van al mijn rijkdom.

95 Maar die verwaten schurk en kribbebijter
was nog sluwder dan de schuinste schijter.
Hij sloop mijn zoontje muisstil na.
En die overjaarse drol stond weldra
onbeschoft en ongevraagd midden op mijn stro.

100 Wat toen gebeurde, dat ging zo:

" Wel, wel, wel, mijn allerbeste vriend,
hoe heb jij die grote schat verdiend? "

En hij kwaakte met een schor geluid
al zijn afgunst en zijn smurrie uit.

105 " Onder geen enkel keizersbaldakijn
kan er zoveel rijkdom zijn.

Er bestaat geen kerkvorst of prelaat
die in zoveel weelde baadt.

Zeg mij, vriendje, waar heb jij dat gejat?

110 Jij bent een vogel voor de kat...

Ik laat je arresteren! "

Lijk een ouwe bok stond hij daar te bleren,
en de jaloersheid kwijlde langs zijn baard.

" Oei, oei, " zei ik " waarom zo'n vaart?

115 Ik zal je zeggen hoe dat kwam.

En zeker geraak je er zelf ook an! "

De leugens vonkten uit mijn kop

en ik speldde hem daar blauwe bloempjes op,

terwijl zijn ogen door hun kassen rolden

I20 en de vloeken tussen zijn kaken grolde.

En ik zei: " Waarde heer prevoost,

het is een schurk die om geen leugens bloost.

Wat ik nu ga vertellen is zo waar,

dat ik het zweer bij de ogen van mijn vaer.

I25 De schat die je hier ziet,

komt zeker van een nachtelijke rooftocht niet.

Ik heb die eerlijk waar verdiend.

Luister eens hoe ik dat heb uitgekiend. "

Door die woorden werd de gore boef

I30 al ineens veel minder stroef.

Hij kwijlde en hij kwaakte

en hij vroeg hoe ik daaraan geraakte.

Ik vervolgde: " Weet je dat

er in de nabije stad

I35 nu een jaarmarkt loopt

waarvoor iedereen zijn ossen stroopt?

Met het vel van mijn laatste beest

ben ik deze morgen naar de markt geweest.

Wat een volk zeg, en wat een drukte!

I40 Ik was al blij dat het lukte

met mijn ossekleed levend op het plein te geraken.

Wat waren ze daar een kabaal aan het maken.

Wel vijftig schoenflikken drumden rond mijn lijf

en ze wilden allemaal mijn huid voor hun bedrijf.

I45 En ze boden maar op en ze gaven maar toe

voor het vachtje van mijn stomme koe.

Wat je hier nu ziet, dat is het resultaat
voor iedereen die in die handel gaat.

Godverdomme, van 't verschieten viel hij met zijn open mond
I50 midden in de koeienstront.

Je had zijn bakkes moeten zien;
precies een ouwe vuile soepterrien.
Godverdomme, zelfs tot in zijn nek
hing die loebas vol met drek.

I55 En stiekem, lijk hij was gekomen
sloop hij weg tussen de bomen.

Ik lachte mij bijna een bult...
Natuurlijk dat je dat begrijpen zult.
Hij liep rap naar de pomp

I60 en hij waste zijn kop en zijn romp,
zijn billen, fluit en kloten
en toen heeft hij zich met mirre overgoten.
Want je krijgt altijd stank voor dank,
maar nooit dank voor stank.

I65 Versierd met kant en kraag
en met de kriebels in zijn maag
om een nieuw zaakje op te zetten
en daardoor heel zijn leven goed te fretten,
is hij naar de meier gegaan.

I70 Die heeft hij direkt laten verstaan
dat de pastoor het toch ook moest weten
van boer Eénos met zijn vergulde scheten.

Het gesprek tussen die poesjenellen
moet ik toch effe navertellen.

- I75 De prevoost deed heel gewichtig
en zijn ogen draaiden schichtig.
Met een rooie kop als een tomaat
balkte hij de onnozelste bakerpraat
lijk een zatlap die zever uit zijn kloten slaat.
- I80 " Zeg, ik ken een middel zeer probaat
om in de kortste tijd stinkend rijk te zijn! "
De meier, die heel rond was, vet en klein,
zat, in 't vooruitzicht op veel jonge wijven,
al onderaan zijn dikke buik te wrijven.
- I85 En de paap, die nog dunner was dan een lat
zei: " Tedju! " omdat hij God en Zijn gebod vergat.
" Ja, " vervolgde die rooie, bebaarde kop;
" Boer Eénos, vroeger zo arm als Job,
is nu rijker dan wij drieën samen. "
- I90 " Gebenedijd zij Jezus Kristus, Amen! "
lulde toen dat stuk pastoor.
" Hoe kwam die aap aan zo'n tresoor? "
En 't was heel rap verteld
van die boer Eénos en zijn geld.
- I95 Nee maar, godverdomme, dat was daar wat:
De pastoor zat met de blaren op zijn gat.
De gulp van de meier stond wagenwijd open
en zijn piet kwam er stokstijf uitgekropen.
Rapper dan een rammelaar spuit,
- 200 namen zij een wreed besluit.

Nog diezelfde gure nacht
werden al hun runderen afgeslacht.

De prevoost ging lijk een zot tekeer
en sloeg zijn zestig ossen neer.

- 205 In de waan van zoveel overvloed
stond hij te dampen van het bloed.
En de meier, hoewel klein van lijf,
deed dapper mee aan 't moordbedrijf.
Het was gruwelijk om naar te kijken;
- 210 hij stond te dansen op de beestenlijken.
En hij scheurde al die balgen open
waaruit het bloed en de darmen dropen.
Ook de paap was niet meer te houden,
en zelfs geen kalf kon nog herkauwen.
- 215 Al wat loeide werd er uitgemoord
en met de punt van het processiekruis doorboord.
En de huiden en de vachten
die zij samenbrachten
werden op een enorme kar geladen.
- 220 Je kunt het nu zelf al raden
hoe zij in hun handen wreven
want nu zouden ze iets schoons beleven.
Zeker was diezelfde kar vandoen
voor het vervoeren van hun poen.
- 225 Ze zaten boven op de beestenvellen
en ze wilden hun geld al tellen.
De magere gezalfde van de Heer
trok veruit het ergst nog van leer.
Meer dan zeker van zijn zaak en zelfvoldaan
- 230 hief hij steeds maar weer andere psalmen aan:
" Te Deum laudamus! " - " Amen... "
zongen de andere bavianen.
Heel de lange weg klonk er een lied.
De meier speelde duchtig met zijn piet

235 en zat te schudden en te hijgen,
want hij kon er niet genoeg van krijgen.
De prevoost zijn smoel hing vol met kwijl
en hij werd al even geil.
En zo lullende en lallende
240 en brullende en brallende
kwamen zij tegen de morgen in de stad
waarvan ik ze gesproken had.

Godver, wat een volk liep daar al rond.
De pastoor had de jeuk weer aan zijn kont
245 en krabde duchtig aan zijn gat.
En de meier die nog op de huiden zat
begon te kelen lijk een zwijn:
" Hei daar! Hei daar! Hier moet je zijn.
Hei daar, lappers! Hei schoenflikken,
250 moet ik je zolen likken?
Hier liggen de schoonste vellen
om je laarzen te herstellen.
Je moet er je pollevieën niet aan veggen,
want deze huiden kom je nergens tegen. "

255 En zo brabbelde hij maar luidkeels door
lijk een brulaap op de foor.
Op dat geschreeuw kwamen ze toegelopen
om al de huiden op te kopen.
Maar toen ze hoorden van de prijs
260 vonden ze die aap toch niet goed wijs.
" Jij bent zot of jij bent zat! "
Godver, godver, 't werd daar wat.
Ze begonnen te schelden en te kijven,
en een viertal dikke wijven

265 piste uit vuile, lange rokken
op de paap zijn paarse sokken.
Van de schrik stond hij Latijn te tateren
en effe later was hij zelf aan 't wateren.
De prevoost kneep zijn billen toe
270 zoals een stier doet op een koe.

't Werd daar een janboel van jewelste.
Iedereen schreeuwde om het felste.
En ze drumden en ze duwden
en ze vloekten en ze spuwden.

275 " Zeg eens, drie verwaande zotten,
't is hier geen markt voor hottentotten.
Vuile zakken, ouwe hoeren
ga maar in uw eigen beerput roeren! "
Ze begonnen te slaan en te stoten
280 en ze stampten tegen hun kloten.
't Was daar niets dan kermen en krijten.
Ze smeten met de keutels van de geiten,
van de schapen en konijnen
en de drek van al de zwijnen.

285 Bont en blauw en helemaal besmeurd
werden zij voor het gerecht gesleurd.
En daar was 't allemaal rap gebeurd;
al hun vellen werden verbeurd.
En zij moesten nog dik betalen
290 om hun lege kar te mogen halen.
't Was gedaan met God te loven en te eren.
Ze zaten te ketteren en te zweren
dat zij zich vandaag nog zouden wreken
op boer Eénos met zijn valse streken.